

De huidige stand van de Nederlandse horzelfauna (Diptera: Oestridae; Hypodermatidae)

B. VAN AARTSEN & TH. ZEEGERS

AARTSEN, B. VAN & TH. ZEEGERS, 1992. THE CURRENT STATE OF THE DUTCH FAUNA OF BOTFLIES AND WARBLE FLIES (DIPTERA: OESTRIDAE; HYPODERMATIDAE). – *ENT. BER., AMST.* 52 (3): 29-31.

Abstract: A review is given of the Dutch species of Oestridae and Hypodermatidae. The botfly *Cephenemyia auribarbis* is recorded for the first time from The Netherlands. Moreover, *Cephenemyia stimulator* and *Hypoderma diana* have been observed for the first time in the adult stage.

B. van Aartsen, Travertin 34, 8084 EH 't Harde.
Th. Zeegers, Weegschaalstraat 207, 7521 CH Enschede.

Inleiding

De horzelachtige vliegen worden opgesplitst in drie families, te weten Oestridae, Hypodermatidae en Gasterophilidae (Soós & Minář, 1986). De eerste twee families tezamen noemt men horzels, de laatste paardehorzels. De opsplitsing van de horzels in twee families is vooral gebaseerd op verschillen in de reproductiebiologie: de Oestridae zijn vivipaar en zetten de larven af in de neusholten van hun gastheer (hoefdieren), terwijl de Hypodermatidae ovipaar zijn en de eieren afzetten op de huid van hun gastheer (eveneens hoefdieren) (Grunin, 1966-1969a; Grunin, 1966-1969b).

In zijn naamlijst van de Nederlandse Diptera gaf de Meijere (1939) twee soorten Hypodermatidae, namelijk *Hypoderma bovis* (Linnaeus), *H. lineatum* (de Villers) en twee soorten Oestridae, namelijk *Oestrus ovis* Linnaeus en *Pharyngomyia picta* (Meigen). *P. picta* kende hij slechts als larve uit Nederland. In 1982 meldde Brugge vangsten van imagines van deze soort. Jansen (1961) vermeldde het voorkomen van de larven van *Hypoderma diana* Brauer en *Cephenemyia stimulator* (Clark) (Oestridae) in Nederland.

Op grond van recente vangsten kunnen wij thans aan de Nederlandse lijst *Cephenemyia auribarbis* (Meigen) toevoegen. Bovendien kunnen we van beide soorten, die slechts als

larve bekend waren, nu ook vangsten van imagines melden. Wij geven een overzicht van de ons bekende waarnemingen. Onze determinaties zijn gebaseerd op Grunin (1966-1969a); Grunin (1966-1969b); de naamgeving op Soós & Minář (1986).

Cephenemyia auribarbis

Nieuw voor de Nederlandse fauna. Deze soort parasiteert uitsluitend op edelhert (*Cervus elaphus* L.) (Grunin, 1966-1969a). De vangsten zijn dan ook van de Veluwe: Otterlo, 24.vi.1974, 1 mannetje, leg. B. van Aartsen, zonnend op een blad; De Imbos, Roozendaal (Gld.), 11.vi.1989, 1 vrouwtje, leg. J. Smit Jr, op een leren schoen.

Gezien de verspreiding in Europa is het voorkomen van *C. auribarbis* in Nederland tamelijk verrassend te noemen: de soort was bekend uit Schotland (van Emden, 1954), Frankrijk (Séguy, 1928) en Duitsland (Grunin, 1966-1969a), maar niet uit België (Grootaert, pers. meded.), Engeland (van Emden, 1954) en Denemarken (Lundbeck, 1927). Omdat een groot deel (zo niet alle) van de Nederlandse edelherten ooit geïmporteerd is, is het goed denkbaar dat hiermee ook *C. auribarbis* Nederland binnengebracht is.

Cephenemyia stimulator

C. stimulator parasiteert op ree (*Capreolus capreolus* (L.)) (Grunin, 1966-1969a) en is in zijn voorkomen dan ook niet beperkt tot de Veluwe. Recente vangsten van imagines bevestigen dit: Lelystad, Gelderse Hout, 16.vii.1988, leg. H. Bais, 1 vrouwtje van een bloeiende bereklauw (*Heracleum sphondylium* L.); Nunspeet, 26.vi.1989, leg. B. van Aartsen, 1 mannetje zonnend op een blad; Udenhout (N-B), 1.viii.1990, leg. J. Reichwein, 1 vrouwtje uit een malaiseval.

C. stimulator komt ook in de ons omringende landen voor: Duitsland (Grunin, 1966-1969a) en België (Grootaert, pers. meded.). Zij is op grond van waarnemingen van de larven niet zeldzaam (Jansen, 1961). Zodoende kunnen de imagines in principe overal in Nederland verwacht worden.

Hypoderma diana

In tegenstelling tot beide andere *Hypoderma*-soorten parasiteert *H. diana* niet op rundvee, maar op ree en edelhert (Grunin, 1966-1969b). Volgens Jansen (1961) zijn de larven zeer algemeen, maar de imagines zijn pas kort uit Nederland bekend: Nunspeet, 8.v.1976, leg. B. van Aartsen, 1 vrouwtje zonnend op blad; Tongeren (Gld.), 7.v.1989, leg. B. van Aartsen, 1 vrouwtje van blad; 't Harde, 4.v.1990, leg. B. van Aartsen, 2 vrouwtjes uit malaiseval.

Discussie

De Nederlandse horzels laten zich naar familie en gastheer indelen als geschetst in tabel 1. Naast bovengenoemde soorten komt er in

Europa nog een aantal horzelsoorten voor (Soós & Minář, 1986). Evenwel gezien de verspreiding van deze soorten zijn er geen nieuwe soorten in Nederland meer te verwachten.

Alle vier de inheemse soorten met als gastheer ree en/of edelhert zijn recent in ons land als imago waargenomen. De toename van het aantal waarnemingen in de jaren tachtig lijkt verklaarbaar door de toegenomen waarnemingsintensiteit.

De drie soorten die op vee parasiteren zijn al enkele tientallen jaren niet meer in Nederland waargenomen. Het lijkt erop, dat de intensieve bestrijding van deze soorten succesvol is geweest. Wel is *Hypoderma bovis* recent nog in de Hautes Fagnes (België) waargenomen: 1.vii.1986, leg. D. Tempelman.

Dankwoord

Graag willen wij H. Bais (Lelystad), J. Reichwein (Oisterwijk), J. Smit Jr (Arnhem) en W. van Steenis (Wageningen) bedanken voor het ter beschikking stellen van hun materiaal.

Literatuur

- BRUGGE, B., 1982. De volwassen dieren van *Pharyngomyia picta* (Meigen, 1824) voor het eerst in Nederland gevonden (Diptera: Oestridae). – *Ent. Ber., Amst.* 42: 73.
- EMDEN, F. I. VAN, 1954. *Handbk. Ident. Br. Insects* 104(a): 24-25; 119.
- GRUNIN, K. J., 1966-1969a. Oestridae. In: *Fliegen der Paläarktischen Region* (E. Lindner ed.) 64a: 1-97. E. Schweizerbart'schse Verlagsbuchhandlung, Stuttgart.
- GRUNIN, K. J., 1966-1969b. Hypodermatidae. In: *Fliegen der Paläarktischen Region* (E. Lindner ed.) 64b: 1-160. E. Schweizerbart'schse Verlagsbuchhandlung, Stuttgart.
- JANSEN JR, J., 1961. Enige opmerkingen over de horzels der Nederlandse herkauwers. – *Ent. Ber., Amst.* 21: 165-166.

Tabel 1. Schematisch overzicht van de Nederlandse horzels en hun gastheren.

	Oestridae	Hypodermatidae
Op ree of edelhert	<i>Pharyngomyia picta</i> <i>Cephenemyia auribarbis</i> <i>Cephenemyia stimulator</i>	<i>Hypoderma diana</i>
Op vee	<i>Oestrus ovis</i>	<i>Hypoderma bovis</i> <i>Hypoderma lineatum</i>

LUNDBECK, W., 1927. *Diptera Danica VII Platypezidae, Tachinidae*: 83-90; 131-133. G.E.C. Gad, Copenhagen.

MEIJERE, J. C. H. DE, 1939. Naamlijst van Nederlandsche Diptera, afgesloten 1 april 1939. - *Tijdschr. Ent.* 82: 137-174.

SÉGUY, E., 1928. Etudes sur les Mouches parasites. - *Encycl. ent.* 1: 70-88; 102-109.

Soós, A. & J. MINÁŘ, 1986. Catalogue of Palearctic Diptera 11: 240-251. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Geaccepteerd 16.vii.1991.